

יונת
ק"ה תשס"ה
Nachshon
2005

פרק ח

פנימיות התורה

"תִּלְתֵּי קְשָׁרִיִּין מִתְקַשְׁרִיִּין דָּא בְּדָא, יִשְׂרָאֵל אֲוִרִיתָא וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
וְכִלְהוּ דְרָגִין עַל דְרָגִין סְתִים וְגִלְיָא" וּשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים נְקַשְׁרִים זֶה בְּזֶה. יִשְׂרָאֵל, הַתּוֹרָה
וְהַקְּדוּשָׁה בְּרִיךְ הוּא. וְכֻלָּם בְּדִרְגָּה מֵעַל דְרָגָה, נִסְתָּר וְגִלְיָא.

(ספר הזוהר חלק ג דף עג ע"א)

לכל אורך החוברת ראינו כיצד התורה היא החוט המקשר בינינו ובין הקדוש ברוך הוא. התורה מביאה את ה' אלינו ואותנו אליו. וכמו בהרבה מערכות יחסים, גם הקשר הזה יכול להתבטא ברמה חיצונית וברמה פנימית. את התורה אנחנו יכולים לחיות וללמוד במבט פשטני וגלוי, וגם בעומק וחיבור פנימי.

בפרק זה נעסוק בפנימיות התורה - תורת הנסתר ותורת החסידות. נבאר את המשמעות הנסתרת האינסופית שיש בכל פרט בתורה, נדון ביחס בין תורת הסוד לתורת הנגלה ונתמקד בתורת החסידות.

1. סולם וראשו בשמים

"התורה הקדושה היא בקטנות וגדלות. כמו שכתוב בזהר הקדוש (כהעלותך קנב ע"א) שיש לבושין דאורייתא ולתורה, דהינו ספורי מעשיות שבתורה וכדומה. ויש גופי אורייתא, הינו הרמזים שלוקחין מהספורי מעשיות לשלמות האדם. ויש נשמה לאורייתא, הינו סוד התורה. והטפשים אומרים שאין חס ושלום רק לבוש, שאין רואים יותר, והחכם מכיר גופי התורה, הוא הרמז, והחכמים ביותר מסתכלים בנשמה, הינו סודות התורה. והנה באמת צורת התורה נתנה סתומה למשה רבינו, סתום בכל מני קטנות וגדלות, ומשה מסרה לישראל, ובתוכו כלולה כל".

(רבי חיים מצאנז, 'דברי חיים' לחנוכה ד"ה בגמרא שבת)

התורה ניתנה לנו ברבדים ורמות שונות, עומק לפנינו מעומק. הרובד הנגלה של סיפורי התורה וכן ההלכות והדינים מכונה "גופא דאורייתא" - גוף התורה, והרובד הפנימי יותר של עניני הסוד, האמונה והקבלה נקרא "נשמתא דאורייתא" - נשמת התורה.

הנגלה והנסתר אינם חלקים נפרדים אלא רבדים השלובים זה בזה. אותה תורה בדיוק, הגלויה לפנינו בפרטי ההלכות או סיפורי הדברים, מתפרשת ברובד הנסתר בעומק שונה. ככל שמטפסים גבוה ועמוק יותר, התורה פושטת לבושים ומתגלה באור חדש. ובסופו של טיפוס פנימה מן הגילוי החיצוני ביותר של התורה, נמצא שורש התורה - האין סוף.

"בתורה יש כמה מדרגות. שכל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, ובדרך זה מתפרשת למעלה. ולנו מתפרשת כפי הדינים והמשפטים אשר לפנינו בתורה... ואיתא (ומובא) כי החזיר הקדוש ברוך הוא התורה לבני עשו וישמעאל וכו', ובדאי לא היה שיהיה למסור להם התורה כמו שנתנה לבני ישראל. רק כנ"ל שהתורה אין לה סוף וכמו שיש עומק רום כן עומק תחת.

וזהו שכתוב 'ה' מסיני בא כו' משעיר כו' מהר פארן כו' מרכבות קדש כו' אשדת למו" (דברים לג, ב). שנתנה לישראל בכל המדרגות אשר בה וכמו שהיא אש דת כך נתנה לישראל... שנקראת עץ חיים. כמו אילן שיש בו פרות ועלין וקלפות ושרשים וגוף האילן, כך התורה. ולכל דבר יש אחיזה בתורה, זה בקלפה זה בעלה כו'. ובני ישראל דבוקים בגוף האילן עיין שם. ואף על פי שעשה גם לפשוטי בני ישראל אינה מתפרשת רק בהתלבשות".

(רבי יהודה אריה לייב מגור, 'שפת אמת' בראשית תרל"ו)

הסבר את משל האילן.

חשוב: האם חלקיו השונים של האילן מתייחסים לחלקים שונים של התורה?

השפת אמת' מחדש, שכפי שאין לתורה סוף כלפי מעלה, כך גם כלפי מטה! לתורה אין גבול, ולכן ניתן היה למסור אותה גם בדרגה נמוכה מזו הגלויה לנו ("עומק תחת") ולהלביש אותה בלבוש שיתאים מטה מטה. התורה ניתנה לישראל בכל הדרגות שלה. ל"פשוטי בני ישראל" מתגלה רק הרובד המובן, ולגדולים יותר מתגלים גם הרובדים הנסתרים. ובכל הדרגות כולם אוחזים ב"גוף האילן" עצמו - בחכמת ה'.

הגדרתה של התורה כשמותיו של הקדוש ברוך הוא מלמדת כי עומק אין סופי מחכה לנו בתורה. אפילו את סיפורי התורה, הנראים כסיפורי עם בלבד, יש ללמוד בחרדת קודש. אין אלו סיפורים היסטוריים בעלמא, כל מילה היא גילוי של ה'. הבעל שם

טוב אומר שכמו אוצר שמכוסה מעיני זרים בעטיפה סתמית ולא נוצצת, כך הסודות הגדולים ביותר מוחבאים דווקא בסיפורים הפשוטים.

”מתחלה רצה לתן אור נגלה של התורה וסודותיה לעולם, ואחר כך גנזו הקדוש ברוך הוא, והיכן גנזו? בספורי מעשיות של התורה. אבל לצדיקים, כמו שכתוב ”אם תבקשנה ככסף וכמטמנים כו” (משלי ב, ד), אז עתיד לבא אליהם האור. וזהו שכתוב ”וגנזו לצדיקים לעתיד לבא” (בראשית רבה ג, ו), רוצה לומר וכלומר שעתיד לבא לצדיקים האור על ידי דרושיהם את ה' יתברך על ידי התורה.

וזהו שכתוב לעתיד לבא ”תורה חדשה מאתי תצא” (ויקרא רבה יג, ג), וקשה: הא לא יחליף ולא ימיר דתו! אלא שיפרש הסודות שבה ושידבר הכל מאת ה' יתברך.”

(רבי ישראל בעל שם טוב, 'כתר שם טוב' אות פד)

מה קשה על המדרש "תורה חדשה מאתי תצא"?

מהו התירוץ, וכיצד הוא נוגע אל לימוד התורה שלנו כיום?

גנזו לצדיקים

פעם אחת שאלו מהבעל שם טוב דבר מן הדברים, פתח את ספר הזוהר שהיה מונח על השולחן והסתכל בו ואמר להם כל המאורע, ואחר כך נמצא שהאמת איתו ושכיון לנכון בדבריו. שאלו את פיו הקדוש: וכי בשביל שפתח את ספר הזוהר והסתכל בו מעט ידע וראה מרחוק? השיב הבעל שם טוב:

הלא מצינו, שאור שברא הקב"ה עולמו היה מאיר מראש העולם ועד סופו, וגם האדם היה יכול לראות בו. וכיון שראה הקב"ה שאין העולם כדאי להשתמש באור זה עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא, והיכן גנזו? בתורה, וכשאדם לומד תורה לשמה מאיר לו נתיב להשכיל ולראות מראש העולם ועד סופו, כמו אז קודם שנגנז האור.

(סיפורי חסידים, הרב זיין)

2. בין נגלה לנסתר

תורת הנסתר מלמדת אותנו על עולמות עליונים ודרגות רוחניות, ועל הדרך להגיע לתיקון העולם והנשמה. תורת הנסתר מגלה את הסודות הרמוזים בפסוקים, בדיני התורה ובפרטי המנהגים. תורת הנסתר מגלה לנו דברים נשגבים ומעוררים, ובכל זאת יש בה חסרון – היא לעולם תישאר נסתרת. דוקא בתורת הנגלה אנחנו יכולים לקלוט עד הסוף ולהפנים את התוכן הנלמד, הרבה יותר ממה שאנו מסוגלים לתפוס בתורת הנסתר. על מעלה זו של תורת הנגלה, מצביע בעל התניא:

”והנה מכל זה יוכן שמעלה ומדרגה זו שבעסק התורה, ששכל האדם העוסק בתורה מתקשר ומתאחד בחכמתו יתברך, ועל ידי זה נכלל עצמיות הנפש באור אין סוף ברוך הוא המלבש בחכמתו יתברך, זהו דיקא בעסק התורה הנגלות לנו שהם שתא סדרי משנה המדרגים מכשר ופסול טמא וטהור וחיב וזכאי כו' לפי שהם נתלכשו בעשיה. רוצה לומר וכלומר שחכמתו יתברך נסעה וירדה עד שנתלכשה בדברים גשמיים שבעניני עולם הזה, בכדי שהאדם הלומד ההלכה יהיה שכלו משיג ותופס מהות ועצמיות החכמה שבההלכה מכיון שמדברת בענינים גשמיים שמהותן משג... אבל בלמוד חכמת הקבלה, הואיל שחכמתו יתברך שבענינים אלו מלבשת בענינים רוחניים, כמו בכריאת שרפים וחיית כו' נשמות ומלאכים גן ערן העליון וגן ערן התחתון כו', הרי האדם הלומד זה, אין יד שכלו משיג מהות חכמה זו. ששכל האדם אינו משיג המהות רק בעשיה ולא מהות הרוחניות איך ומה הוא, רק מציאותו. ולכן פשחכמתו יתברך מלבשת בעשיה, משיג מהותם ממש... ולכן על ידי זה דוקא נעשה גם כן התכללות עצמיות נשמתו באור אין סוף ברוך הוא המלבש בחכמתו יתברך, שהשיג מהותה ממש”.

(רבי שניאור זלמן מלאדי, 'לקוטי תורה' ויקרא ד"ה ולא תשבת)

מה ההבדל בין השגת ה"מהות" להשגת ה"מציאות"? נסו לתת שם אחר למושגים אלו.

כשאני לומד על מוקצה בשבת, אני מבין לגמרי על מה אני מדבר. אבל כשאני לומד על מלאכים או על חלקי הנשמה אני מבין רק את המציאות – את קיומו של המושג, את המשמעות וההשלכות שלו, אבל לא את ה"מהות" שלו. אני לא מצליח לקלוט באמת מה זה. זה היתרון של תורת הנגלה על תורת הנסתר, ולכן אנחנו עוסקים בעיקר בתורת הנגלה. גם בקרב העוסקים בפנימיות התורה, הלימוד המרכזי הוא כמובן לימוד הנגלה והלכות התורה. כי בסופו של דבר אנחנו חיים בעולם הזה, ואם אנחנו רוצים להתחבר עד הסוף לחכמת ה' ולה' בעצמו, אנחנו צריכים חכמה הנתפסת במוחנו מכל צד.

אז אולי נזניח לגמרי את לימוד ה"נסתר" ונעסוק רק בדברים שאפשר להבין עד הסוף? לשם מה עלינו בכלל לעסוק בה אם היא במהותה נסתרת?

”נגלה דתורה ופנימיות התורה הם שניהם יחד תורה אחת”, שנתנה לכל אחד ואחד מ'ישראל בשעת מתן-תורה, כמו שכתוב 'אנכי ה' אלוקיך', לשון יחיד, שהכל נתן לכל אחד ואחד מ'ישראל בפרט, כל חלקי התורה, פשוט, רמז, דרוש וסוד. ולכן נפסק בהלכות תלמוד תורה שכל אחד ואחד מ'ישראל מחייב ללמוד כל חלקי התורה. והטענה שאיננו יכול להבין "נסתר" – הרי צריכה להיות לו קשיא גדולה עוד יותר: איך שיך הוא לתורה בכלל, הרי התורה היא חכמתו של הקדוש ברוך הוא, שהוא בלי גבול, ואיך יכול הוא, מגבל, לתפוס בה? אלא התרוץ הוא, שהקדוש ברוך הוא נתן את התורה ל'ישראל, באופן שיהיה ביכולתם לקבלה, ובמילא שיך הוא לקבל גם "סתים דאורייתא", שהרי גם זה נתן הקדוש ברוך הוא לכל אחד ואחד מ'ישראל. אבל האמת היא, שגליא הוא

”כי לקח טוב נתתי לכם” – זוהי תורת הנגלה! יכול להיות מצב שבו יחשבו ש"נתתי לכם", שהתורה ניתנה ל'כם' ושוכחים את נותן התורה, מחפשים היתרים ומקשים קושיות. אבל אם זוהי "תורת" – אם לומדים את פנימיות התורה ומאמינים בהשגחה פרטית, אזי "אל תעזבו" – לא נותרים עזובים.

(הבעל שם טוב)

כלשון רבותינו ז"ל: "גופי תורה" – הגוף התורה, ומקשר גליא דנשמה עם גליא דקדשא בריך הוא; אבל סתים דאורייתא, פנימיות התורה, שהיא, כלשון רבותינו ז"ל, "נשמתא דאורייתא", כמבואר בזהר – מקשר סתים דנשמה עם סתים דקדשא בריך הוא. ובמילא, אם הוא לומד רק נגלה ללא חסידות – הרי לא נצל את ה"סתים" דנשמה, שלא נתחבר עם התורה. והרי זה על דרך הנ"ל, כמי שלומד רק לגרסא ולא בעיון. מתי ישנו למוד התורה האמתי – באשר כל האדם, חצוניותו ופנימיותו, עסוקים וקשורים עם כל התורה, חצוניות וגליא עם פנימיות וחסידות".

(רבי מנחם מענדל שניאורסון מליובאוויטש, 'תורת מנחם' חג השבועות תשט"ז)

לא רק בתורה יש חלק נסתר, גם בנו יש. החלק הנסתר שבתוכנו צריך גם הוא להתעורר ולהיות מחובר לה', והדרך לעשות זאת היא להזין אותו בחלק הנסתר שבתורה. את הרובדים העמוקים שבנשמה, הצמאים לדעת את ה' ואת המשמעות של החיים, רק פנימיות התורה יכולה לעורר. אם נלמד את כל חלקי התורה, תהיה בידינו תורה שלימה המביאה לאישיות שלימה.

3. תורת החסידות

הנשמה של התורה - תורת הסוד, עברה במשך הדורות גלגולים רבים. במשך דורות עברה היא בסתר ב'קבלה' מרב לתלמיד, בחוג מצומצם של צדיקים. ספר הזוהר, המקור לכל תורת הסוד, היה חבוי כמעט לגמרי. אפילו בדורות מאוחרים, כמו בתקופת הראשונים, מיעטו העוסקים בתורת הסוד (כמו הרמב"ן לדוגמה) מלגלות זאת בחיבוריהם. תורת הסוד נשארה סודית ורחוקה מלהשפיע על רוב לומדי התורה וכלל עם ישראל.

בדורו של האר"י הפכה תורת הסוד לנחלת חלקים רחבים יותר. האר"י הקדוש גילה וביאר ענינים רבים בתורת הסוד, ואף הנחיל מנהגים וענינים שונים לכלל העם. האר"י אף התבטא שמעתה "מותר ומצווה לגלות זאת החכמה!" תורת הסוד הפכה ונהייתה גלויה יותר. ובכל זאת, היא נשארה סוד. כי היא עסקה בענינים סודיים, נסתרים ומופשטים. עד שהגיע הבעל שם טוב הקדוש.

הבעל שם טוב הביא את תורת הסוד, פנימיות התורה, לידי גילוי אמיתי. הוא הראה כיצד העולמות העליונים אינם אלא שיקוף של הנשמה האלוקית, וכל הסודות הנעלמים נוגעים לנשמתו ולחיייו של כל יהודי. תורת החסידות שלימד הבעל שם טוב, האירה באור חדש את פנימיות התורה ואת התורה בכלל, כך שכל יהודי יוכל לטעום את המשמעות הפנימית של התורה בנוגע לחייו.

"היה היה דבר ה' ביד הבעל שם טוב, ויגזור אומר ויקום, ומתקדמונים לא היה כמוהו ואחריו לעפר מי יקום", זה לשונו של הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מויטעבסק ז"ע באחד ממכתביו. ואמנם בטויים נוראים כאלו מפי המסמך ביותר להעריך רום ערכו של הבעל שם טוב ז"ע, לא משאירים עוד מקום לאנשים כערכנו לנגוע אפילו רק אפס קצהו בעצם תורת הבעל שם טוב ז"ע... הופעת אור הבעל שם טוב הוא אחד הגלויים הגדולים שנתגלו בעולם מעת ברוא אלוקים אדם עלי אדמה, ומתחדושים המפלאים ביותר שהציל את עולמנו מנוון רוחני לשעתו ולדורות עד אור חדש על ציון תאיר. גלוי האור הקדוש הזה משתדף לשרשרת הגלויים שהאירו את הבריאה בכל פעם שהגיעה רח"ל [רחמנא לצלן] לשיא החשכות שכאשר החשכות מתגברת עד שאין עם ישראל יכול שאתה, שולח הבורא יתברך את עבדיו ושלוחיו הנאמנים להאיר מחשכים באור אלוקותו יתברך... עקר אור תורת הבעל שם טוב שיכת לגדולים אשר בארץ, ותורתו היא פרוש על תורת הנסתר שגלה האר"י ז"ל בשעתו. אלא שהאר"י ל מדבר על ענינים השייכים לעולמות העליונים וספירות הקדושות, והבעל שם טוב הוסיף לפרש כי כל זה שיה גם לעבודת ה' של יהודי מעולם השפל, כי "בצלם אלוקים עשה את האדם" (בראשית ט, ו). אף היות ותורת הבעל שם טוב היא תורה שלמה, הרי כמו ששיכת לעילא מכל עלמין כמו כן היא שיכת גם לתחות כל עלמין, ולכל יהודי באשר הוא יהודי ובאשר יש בו חלק אלוך ממעל, להרים אותו משפלותו ולהאיר לו את מחשכי לבו באור אלוקותו יתברך. תורת הבעל שם טוב מלמדתנו את הדרך להעלות את אור הנשמה אשר מכסא כבוד חצבה גם אצל יהודים הפשוטים ביותר."

(רבי שלום נוח ברזובסקי מסלונים, 'נתיבות שלום' חלק א חסידות מאמר א)

בדור נפול ביותר מבחינה גשמית ורוחנית, הגיע הבעל שם טוב והפיח רוח חיים חדשה, המפעמת בנו עד היום. תורת הבעל שם טוב, תורת החסידות, באה להורות דרך פנימית בעבודת ה'. צורת הסתכלות שבאה בראש ובראשונה לעורר את הקשר בין יהודי לה'.

וכך מתאר הרבי הרש"ב את הנחיצות שבתורה זו בלימוד התורה ובעבודת ה' של יהודי בכלל:

"צריך להיות עסק התורה באהבה ויראה דוקא, וכמו שכתוב בתקונים ד"אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא ולא יכלא לסלקא ולמיקם קדם ה'" ותורה ללא יראה ואהבה לא פורחת למעלה ולא יכולה לעלות ולעמוד לפני ה' (תיקוני זוהר, תיקון י), דכשלומד בלא אהבה ויראה הנה הלבושים דטוב ורע המה נדבקים בתורתו ונגררים אחריה ומשום זה לא יכלא לסלקא כו' ונשארת למטה כו'. ולזאת צריך להיות למוד התורה באהבה ויראה... ומאד קצה נפשי לראות באיזה מהבחורים הבאים (המבקשים לקבלם) אשר למדו תורה הרבה, ובתבניתם ובמראיהם ובהרגש נפשם המה כמו בעלי מלאכה פשוטים ממש. והתורה לא האצילה מרוחה עליהם כלל וכלל להיות נראה בהם איזה דקות. וזהו מפני שלמודם הוא אצלם כמו מלאכה גשמיית ממש (בשביל ההספקה או בכדי שיהיו דרשנים ומטיפים כו'), בלי שום הרגש ענין אלוקי בזה.

והנה "עץ החיים" הוא בחינת פנימיות התורה, וכמו שכתוב ברעיא מהמנא דפרשת נשא: "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר" ובוזכות שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים שהוא ספר הזהר, דפנימיות התורה שלא נתלכשה בלבושים גשמיים, שהרי היא מדברת מענינים רוחניים בסדר ההשתלשלות ובעניני אלוקות בכלל, וגם השכל וההשגה בזה הרי היא השגה רוחנית ונרגש בה האור האלקי וכל ענינה הוא לידע את ה' ולבוא לידי אהבה ויראה. ובפרט תורת הבעל שם טוב ז"ל אשר הנחלנו אבותינו רבותינו הקדושים נשמתם ערן ז"ל המגלים ומבארים גדלת ורוממות ה' וכל עניני אלקות המביאים לידי אהבה ויראה, ומלמדנו לדעת את ה' ואיך לעבדו. תברך באהבה ויראה כדבעי וכמו שצריך והדרכים המביאים לזה... ולכן פנימיות התורה היא בחינת עץ החיים שהיא גלוי אלקות, והיא המביאה ללב שלם, הינו לאהבה ויראה שהוא העקר בכל עסק התורה".

(רבי שלום דובער מליובאוויטש, קונטרס 'עץ החיים' פרק יא)

בלי לחשוב על ה', למה שנהב אותו? ואם לא נלמד את פנימיות התורה איך באמת נכיר אותו? פנימיות התורה מכינה בנו לב שלם, לב שלומד את הגולה של התורה מתוך חיבור וקשר לנותן התורה, הקדוש ברוך הוא.

אדמו"ר הצמח צדק' ביאר מה שמחסים אש לפנימיות התורה, לפי שהיא הנותנת חיות בנגלה שבתורה: כשלומד הלכה ומודע לכך שאותה הלכה הוא ילמד לאחר מאה ועשרים שנה בגן עדן – חודרת לתוכו אש קטנה.

(היום יום)

4. דווקא עכשיו

דווקא בדורות האחרונים, מימי האר"ה הקדוש ובפרט בימינו, ישנו עיסוק רחב יותר בחלקיה הפנימיים של התורה. על אף שהדורות הולכים ומתמעטים - "אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים" (שבת קיב ע"ב), לימוד פנימיות התורה, השייך לכאורה לבעלי מדרגה, הולך ומתרחב. הסיבה לכך נעוצה בכוחה המיוחד של פנימיות התורה.

"... ומשום זה נתגלה עקר פנימיות התורה בדורות האחרונים דווקא, וכמו שכתוב באגרת הקודש ושכספר התיאור סמן כ"ו הנ"ל בשם האר"י ז"ל דדווקא בדורות אלו האחרונים מתר ומצוה לגלות זאת החכמה, כי דורות הראשונים לא היו צריכים לזה כי היו צדיקים גמורים, ומצד עצם מעלת נשמתם שהיו ממדרגות גבוהות היה בהם אהבה ויראה אמיתית, ולמדו תורה לשמה ולא היה נצרך להם גלוי פנימיות התורה, וכבוד אלוקים הסתר דבר וכו'. אבל בדורות האחרונים שאינם נשמות גבוהות כל כך ונתמעטו הלכות כו', לזאת מצוה לגלות כו'. ודור אחר דור מקרח יותר ענין התגלות פנימיות התורה לידע את ה' ושיהיה באהבה ויראה".

(רבי שלום דובער מליובאוויטש, קונטרס 'עץ החיים' פרק יג)

פנימיות התורה היא התרופה של דורנו. דוקא למחלות הקשות ביותר, צריכים את התרופות היקרות והמיוחדות ביותר. הנשמות שלנו חולות, קשה להן לדעת את ה' ולאהוב אותו. ולכן כל אחד מאיתנו זקוק לתרופה של פנימיות התורה.

הרב קוק גם הוא מצביע על ההכרח ללמוד את פנימיות התורה, ואת הקשר המיוחד שיש לה לדורותינו אלה. הרב קוק רואה צמא מיוחד בדורות אלו לעמקי וסודות התורה. אנשים רבים אינם יכולים להסתפק רק בגוף התורה ולימוד הלכותיה, ומוכרחים למצוא רוויה דווקא בנשמת התורה וסודותיה.

"כל גדולי הקבלה פה אחד צועקים ככרוכיה, שכל זמן שמסלקים מאוריתא את רזיה, ואינם עוסקים בסודותיה, מחריבים את העולם. "אזלו והלכו מים מני ים ונהר יחרב ויבש, אינון דמסלקון רזא וחכמתא מאוריתא ומשוין לאוריתא יבשה ואותם המסלקים סוד וחכמה מהתורה ומותירים אותה יבשה", הוא מאמר מפרסם בתקוני זהר... פשוט הוא, שמי שכבר מוכן על כל פנים, על ידי מלוי פרוסו בכשר ויין, הרי הוא קרוא לשום למוד קבע ולא ארעי בפנימיותה של תורה. ומוכן שהקביעות חייבת להיות, בכינה ובעומק בחריפות ובבקיאות, כדרך גדלת הלמוד שבהלכה לומדים המבוקשים, כל חד וחד לפום חרפיה וכל אחד ואחד לפי חריפותו.

אמנם נשתנו עלינו הענינים... לעשות הנחות וקולות בעניני ההכנה שהחמירו כל כך הראשונים בה, מפני שהמדה של מלוי פרוס בכשר ויין היא מדה הצריכה לשעורים הרבה. הדורות הראשונים היו נוהגים להחמיר בה הרבה, והמקבלים היותר אדירים החלו כבר מאז להקל בזה, ובדורנו, שהעריגה הרוחנית מצד אחד מתגדלת היא בכלל, עד שאנו קובעים יסוד לומר, שהחלק היותר גדול מתחלואי הדור הוא בא מתוך צמאון בלתי-מרוה זה, לא משתבשים כל כך אותם הנתבעים ממעמקי רוחם לצדד כדברי המקילים בזה, שהיו גדולי עולם. על כל פנים לאותם המרגישים בקרבם גם הם צמאון רוחני גדול, ומתחילים על כל פנים להרגיש שעל ידי מלוי רוחני, של דברים גדולים קדושים אלוהיים עליונים, ירגישו בקרבם הרוחה אצילית, והם הם העומדים תמיד על מעמד של זרוז לעשות עקר גדול מהתורה הנגלית והמצות המעשיות, אלא שהם חפצים שלא יסתפקו בזה לבד, מבלי עדי האור הגנוז המחיה את הכל ומעודד את כל..."

(הרב אברהם יצחק הכהן קוק, 'אגרות הראיה' חלק ב אגרת תרב)

בחינת סוד שבתורה אין הכוונה רק על הקבלה, אלא אף על התגלות האלקות שנתגלה לכל אחד לפי ערכו על ידי התורה. וזה באמת סוד שלא יוכל אחד ללמוד עם חברו ועם תלמידו, ונשאר לכל אחד לו לעצמו ולפי מצבו ועבודתו.

(הרבי מפיאסצנא)

לימוד פנימיות התורה לא רק שמביא גאולה וחיים לנשמה הפרטית של הלומד, אלא מזרז הוא את גאולת העולם כולו. אחת המקורות המרתקים ביותר בעניין זה זו היא האגרת המופלאה שכתב הבעל שם טוב הקדוש לגיסו רבי גרשון מקיטוב. באגרת זו מגלה הבעל שם טוב את סוד הגאולה שמסר לו המשיח בעת שעשה 'עליית נשמה'.

”בראש השנה שנת תק”ז עשיתי השבעת עליית הנשמה כידוע לה, וראיתי דברים נפלאים במראה מה שלא ראיתי עד הנה מיום עמדי על דעתי, ואשר ראיתי ולמדתי בעלותי לשם בלתי אפשרי לספר ולדבר אפלו פה אל פה... ועליתי מדרגה אחר מדרגה, עד שנכנסתי להיכל משיח ששם לומד משיח תורה עם כל התנאים והצדיקים וגם עם שבועה רועים, ושם ראיתי שמחה גדולה עד מאד... ושאלתי את פי משיח: ”אימת אתי מר?” (מתי יבוא אדוני?), והשיב לי: ”בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינתיה חוצה מה שלמדתי אותך והשגת”.

(רבי ישראל בעל שם טוב, 'כתר שם טוב' אות א)

